

Το ψωμί γνωστό και ως «η ουσία της ζωής» παρασκευάζεται εδώ και 30.000 χρόνια.

Στην ειδωλολατρική παράδοση, το ψωμί συμβόλιζε τη ζωή.

Στη χριστιανική παράδοση το ψωμί είναι επίσης συμβολικό. Αντιπροσωπεύει την ανάσταση του Χριστού, καθώς το αλεύρι ζωντανεύει και μεταμορφώνεται σε ψωμί.

Το τσουρέκι, (από την τουρκική λέξη *corek* που αναφέρεται σε οποιοδήποτε ψωμί είναι φτιαγμένο με ζύμη που περιέχει μαγιά και μάλλον υιοθετήθηκε από τους Έλληνες κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας) είναι μόνο ένα από τα εορταστικά ψωμιά της ελληνικής παράδοσης. Εκτός από το τσουρέκι, υπάρχουν και άλλες ποικιλίες Πασχαλινού ψωμιού γνωστές ως «Λαμπροκούλουρα» ή «Λαμπρόψωμο» ή με άλλες ονομασίες ανάλογα με την τοπική παράδοση.

Η Λαμπροκουλούρα είναι και αυτή μέρος παλαιότατου εθίμου. Μετά την καθιέρωση του Χριστιανισμού ως επίσημη θρησκεία του κράτους από τον Μεγάλο Κωνσταντίνο, πρώτος εκείνος προσέφερε ως δώρα στους αξιωματούχους του, τους λεγόμενους «παλατινούς άρτους», που έμοιαζαν με τα σημερινά τσουρέκια ή τις Λαμπροκουλούρες.

Η Λαμπροκουλούρα έγινε στοιχείο της χριστιανικής παράδοσης και συνδέθηκε με τη γιορτή του Πάσχα. Στα βυζαντινά χρόνια, έφτιαχναν τις κολλυρίδες, σε διάφορα σχήματα που είχαν στη μέση ένα κόκκινο αυγό.

Οι Λαμπροκουλούρες, ανάλογα με το σχήμα τους, έχουν διαφορετικά ονόματα: Κοφίνια, Δοξάρια, Αυγούλες, Κουτσούνες, Κουζουνάκια κ.α.

Το πιο γνωστό σχήμα είναι η πλεξούδα, με κόκκινο αβγό. Οι πλεξούδες και οι κόμπτοι προέρχονται από τους ειδωλολατρικούς χρόνους, ως σύμβολα για την απομάκρυνση των κακών πνευμάτων.

Τα παλιά χρόνια, τη Μεγάλη Πέμπτη ή το Μεγάλο Σάββατο οι νοικοκυρές έπλαθαν και έψηναν με ξεχωριστή φροντίδα τις Λαμπροκουλούρες, που μαζί με την πασχαλινή λαμπάδα και τα κόκκινα αβγά ήταν ένα από τα καθιερωμένα δώρα που έκαναν οι νονοί στα βαφτιστήρια τους

«...Κατ' έτος την Μ. Πέμπτην, μεγίστη κίνησις έγινετο εν τῇ εύρυχώρῳ αύλῃ τῆς οίκιας. Ἡ θεια-σοφούλα άνεσφουγγώνετο μέχρις άγκώνων, και ἐζύμωνε μόνη της τὰς τριάκοντα έννέα αύγοκουλούρας διὰ τοὺς τοσοῦτους βαπτιστικούς της... Ἄλλὰ πλην τῶν βαπτιστικῶν ὑπῆρχον και τὰ ἐγγόνια και τὰ δισέγγονα, και ταῦτα δέν ἦσαν ὀλιγάριθμα.

Ἐν συνόλῳ ἐχρειάζετο ἐβδομήκοντα και πλέον κοκκῶνες, δηλ. παιδικὰς κουλούρας, διὰ τοὺς βαπτιστικούς, διὰ τοὺς ἐγγόνους και τὰ δισέγγονα. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον δέν συμπεριλαμβάνονται αἱ μεγαλύτεραι κουλοῦραι, τὰς ὁποίας παρεσκεύαζε διὰ τὰς συντεκνίσσας, διὰ τὰς άνεψιάς και δισεξαδέλφας της...;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ/ΑΠΑΝΤΑ/Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΗ(1888)

<http://www.papadiamantis.org/index.php/works/58-narration/199-02-04-h-teleytaia-baptistikh-1888>

Η Μεγάλη Πέμπτη ήταν μια ξεχωριστή μέρα για την οικογένειά μας.

Σαν τέτοια μέρα, η γιαγιά μου η Σταματίνα σηκωνόταν από το χάραμα να φτιάξει τις Λαμπροκουλούρες για τα βαφτιστήρια του παππού.

Δεν άφηνε να τη βοηθήσει κανείς και μόνο όταν τελειώνε, η Δροσούλα, το κορίτσι που είχαμε για τις δουλειές του σπιτιού, πηγαινόφερνε τις βαριές λαμαρίνες στο φούρνο της γειτονιάς.

Η γιαγιά μου, τύλιγε με προσοχή τις Λαμπροκουλούρες σε άσπρες λινές πετσέτες που είχε κεντήσει ένα μεγάλο καλλιγραφικό δέλτα και ετοιμαζόταν να δεχθεί τα βαφτιστήρια.

Φορούσε τα μαύρα καλά της ρούχα, τα μαλαματένια στολίδια της και καθόταν στην πολυθρόνα του σαλονιού σαν βυζαντινή αυτοκράτειρα στο θρόνο της. Εγώ καθόμουν δίπλα της σαν κουτάβι, σε ένα μαξιλαράκι ριγμένο στο πάτωμα.

Ξαφνικά το μεγάλο σαλόνι γέμιζε από κόσμο. Ήταν όλοι μεσήλικες, άνδρες και γυναίκες. Εγώ φοβόμουν εκείνον τον κακοσουλούπτο με τη μαγκούρα και το χοντροπάπουτσο και ακόμα και σήμερα θυμάμαι το γκαπ-γκαπ που έκανε κάθε βήμα του στο ξύλινο πάτωμα.

Η γιαγιά μου με καθυσύχαζε χαϊδεύοντας το κεφάλι μου.

Ένας-ένας έσκυβε, της φιλούσε το χέρι και έπαιρνε το δώρο του.

Και μόνο αυτός με τη μαγκούρα και το χοντροπάπουτσο, κλαίγοντας της φίλαγε τα πόδια.

Έπειτα το σαλόνι άδειαζε, η βυζαντινή αυτοκράτειρα κατέβαινε από το θρόνο της, φορούσε την αιώνια ρόμπα του ταπεινού υπηρέτη κάθε παιδικής μου επιθυμίας και ξεκινούσε να αφηγείται την ιστορία για τα τριακόσια βαφτιστήρια του παππού του Γιώργη, για τα δέκα αυτά ξεχωριστά βαφτιστήρια που μεγάλωσαν στο σπίτι της και για το Δημητρό της.

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή, караβιές με πρόσφυγες έφταναν στον Πειραιά. Οι καταδιωγμένοι ζούσαν κάτω από άθλιες συνθήκες, σε παράγκες ή αντίσκηνα.

Το διώροφο νεοκλασικό σπίτι της οικογένειας ήταν πολύ μεγάλο για το νεαρό ζευγάρι, το Γιώργη, τη Σταματίνα και το γιό τους, τον δίχρονο ξανθό γαλανομάτη Δημητρό.

Έτσι ο Γιώργης, πήγε στις παράγκες και έφερε στο σπίτι πρόσφυγες με μικρά παιδιά.

Ένα από τα προσφυγόπουλα ήταν άρρωστο με πολιομυελίτιδα και ο μικρούλης Δημητρός αρρώστησε και αυτός. Το προσφυγόπουλο επέζησε αλλά ο μικρούλης Δημητρός δεν τα κατάφερε.

Όταν ήρθε ο παπάς στο σπίτι για το Δημητρό, ο Γιώργης που ήταν φανατικός βασιλικός κουμπουροφόρος, τράβηξε την κουμπούρα από το ζωνάρι και την έστρεψε στους πρόσφυγες που ήταν συγκλονισμένοι από το κακό που προκάλεσαν.

«Ποια από τα παιδιά σας είναι αβάφιστα»;

Οι πρόσφυγες τρομοκρατημένοι από τη δίκαιη οργή του ευεργέτη τους, έβαλαν όλα τα παιδιά μπροστά για να τα σώσουν, επειδή σύμφωνα με την παράδοση, ήταν μεγάλη αμαρτία να πεθάνει παιδί αβάφιστο.

«Τούτοι εδώ οι αντίχριστοι που φέραν το κακό στο σπίτι μου, έχουν τα παιδιά τους αβάφιστα.

Τα βαφτίζω όλα».

«Και το όνομα αυτού»;

«Δημητρός»

«Και το όνομα αυτού»;

«Δημητρός»

«Και το όνομα αυτού»;

«Δημητρός»

«Κορίτσι είναι κουμπάρε»

«Α καλά, Δημητρώ»

...

Και αφού τελείωσε με τα βαφτίσια στο σπίτι, ο Γιώργης τράβηξε προς τον προσφυγικό καταυλισμό.

Εκείνη τη μέρα, βάφτισε με το όνομα του χαμένου του παιδιού τριακόσια προσφυγόπουλα.

Και μόνο όταν του τέλειωσαν οι λίρες που είχε για το χρύσωμα, γύρισε στο σπίτι.

Το βράδυ, στο τραπέζι για τα νεοφώτιστα, ο Γιώργης μονολογούσε:

«Έναν μου πήρατε, τριακόσιους έχω».

Λίγους μήνες αργότερα, γεννήθηκε ένα άλλο ξανθό γαλανομάτικο αγοράκι, ο αγαπημένος μου θεός ο Δημητρός, αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης, Μακρονησιώτης.

Στη μνήμη των θείων μου:

Φλούμη Δημητρού του Γεωργίου (1920-1922)

Φλούμη Δημητρού του Γεωργίου (1923-1977)

Χρηστίνα Σ. Σωτήρχου